

# Prof.dr.sc. Eugen Cerkovnikov (1904-1985) - utemeljitelj Zavoda za kemiju i biokemiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci

---

Milin, Čedomila

Source / Izvornik: **Acta medico-historica Adriatica, 2008, 6, 309 - 320**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:252908>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of  
Medicine - FMRI Repository](#)



**PROF. DR. SC. EUGEN CERKOVNIKOV  
(1904.–1985.) UTEMELJITELJ ZAVODA  
ZA KEMIJU I BIOKEMIJU MEDICINSKOG  
FAKULTETA SVEUČILIŠTA U RIJECI**

PROFESSOR EUGEN CERKOVNIKOV (1904-1985):  
THE FOUNDER OF THE CHEMICAL AND  
BIOCHEMICAL INSTITUTE OF THE RIJEKA  
UNIVERSITY SCHOOL OF MEDICINE

Čedomila Milin\*

SUMMARY

*Professor Eugen Cerkovnikov, PhD (Kamenska, Russia, 1904 – Rijeka, Croatia 1985) graduated in chemical technology from the Faculty of Engineering in Zagreb in 1929. His first job was at the School of Medicine in Paris in 1930, and then he moved to Zagreb to the Department of Organic Chemistry of the Faculty of Engineering run by our Nobel Prize winner Vladimir Prelog (1935-1938). There he took his PhD degree with a dissertation on piperidine gamma derivatives. From 1938 to 1947 he was a research associate at an institute established by the pharmaceutical company Kaštel (later Pliva). This is when he became a lecturer at the Faculty of Pharmacy in Zagreb and the first director of the Institute of Organic Chemistry, established in 1946/47. In 1948 he became reader, and in 1956 (full) professor. In 1957 he moved to the newly established School of Medicine in Rijeka, and set up the Institute of Chemistry and Biochemistry. He ran the Institute until retirement in 1975. He was the second dean of the Rijeka University School of Medicine and a pioneer of quantum chemistry and medical cybernetics in undergraduate and (post)graduate courses. His scientific work*

---

\* Zavod za kemiju i biokemiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Ul. Braće Branchetta 20. 51000 Rijeka

*consists of over 200 papers published at home and abroad, 60 professional papers, 20 book reviews, three works of translation, and 27 volumes of lecture notes.*

*In 1958, professor Cerkovnikov established the Croatian Chemical Society and the Rijeka and Istria branches of the nation's Association of Chemists and Chemical Engineers, chairing them until 1974. In addition, he was one of the founding fathers, and the first chair of the Health Culture Studies Association in Rijeka (that preceded today's Croatian Scientific Society for the History of Health Culture), established in 1965.*

**Key words:** *history of chemistry and medicine, 20<sup>th</sup> century, School of Medicine, Rijeka, Croatia*

Prof. dr. sc. Eugen Cerkovnikov mnogim je kemičarima srednje i starije generacije poznat kao znanstveni, nastavni i stručni radnik. Dio svoga plodnog rada obavljao je u Zagrebu, dio u Rijeci, a u svojim mladim danima i u Parizu.

Dvadeseto stoljeće obilježeno je velikim otkrićima i brzim promjenama i primjenama otkrića (radio, televizija, internet, let u svemir, nuklearna energija, tekuća vrpca, razvoj automobilske industrije, zrakoplovstva i farmaceutske industrije), ali i stoljeće najkrvavije u povijesti čovječanstva.

Početkom stoljeća, davne 1904., rođeni su Pablo Neruda, Bing Crosby, Salvador Dali, Otto Robert Frisch, Graham Greene, Kurt Georg Kiesinger, George Stibitz, William Lawrence Shirer. U St. Louisu, SAD, održane su III. olimpijske igre. Vrijeme je rusko-japanskog rata 1904. i 1905.

Dana 26. prosinca 1904. u Kamenskoj u Rusiji rođen je Eugen Cerkovnikov. Rođen je u vrijeme carske Rusije kojoj predstoje dobro poznata politička previranja.

U Kraljevinu Jugoslaviju došao je 1920. kao učenik petog razreda srednje škole. U gimnaziji u Bileći nastavlja prekinuto školovanje i 1924. maturira, a 1929. stječe diplomu inženjera kemije na Tehničkom fakultetu u Zagrebu.

Prvi kontakti Eugena Cerkovnikova s kemijom u uskoj su vezi s njezinim razvojem u nas. Za vrijeme studija bio je dvije godine demonstrator u Zavodu za anorgansku kemijsku tehnologiju i metalurgiju. Njegov prvi učitelj i onaj koji je usmjerio i omogućio njegov daljnji rad bio je nastavnik Tehničkog fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Franjo Hanaman, poznata ličnost u nas i u svijetu.

Nakon što je diplomirao, kao kemičar i pogonski inženjer radi u tvornici šećera u Osijeku i kraće vrijeme kao pomoćni kemičar u Zavodu za uporabu šuma Poljoprivrednog fakulteta u Zagrebu.



Prof. dr. Eugen Cerkovnikov (1904.–1985.)

Znanstvenim se radom počinje baviti za vrijeme boravka na *Faculté de Médecine* u Parizu (1931.–1932.) gdje u farmakologijskom laboratoriju radi na pripremi organskih spojeva s biologijskim djelovanjem.

Nakon povratka u Zagreb najprije volontira u Zavodu za organsku kemijsku tehnologiju Tehničkog fakulteta u kojemu radi na istraživanju domaćih glina za odbjeljivanje ulja.

Tako je kao mladi i nadobudni kemičar ušao u grupu isto takvih mladih kemičara, većinom budućih profesora, koju je vodio naš poznati nobelovac Vladimir Prelog.

Nakon što je mladi znanstvenik, kemičar Vladimir Prelog početkom 1935. došao na Zagrebačko sveučilište, u sedam godina koje je proveo u Zagrebu, od početka 1935. do kraja 1941., kod njega su diplomirala trojica studenata (Eugen Guštak, Adolf Režek i Pavao Mildner), a doktorirala petorica kandidata (Dragutin Kolbach, 1938. Eugen Cerkovnikov – diser-

tacijom *O* gama derivatima piperidina, Miha Piantanida, Rativoj Seiwerth i Mihovil Proštenik). Osim njih, još su znanstveno radili Viktor Hahn, Ernest Reiner, Ljubo Trinajstić, Suzana Heimbach, Krešimir Balenović i drugi.

Prof. dr. Prelog uspio je strogo, ali pravedno i kolegijalno odgojiti tu grupu mladih ljudi koji su poslije prozvani "Prelogovom zagrebačkom školom organske kemije". Grupa je ukupno objavila pedesetak znanstvenih radova u uglednim svjetskim časopisima, a Prelog je osim toga za *Kaštel* prijavio šest patenata. Prelogovi su zagrebački učenici odreda postigli zapaženu sveučilišnu karijeru, odnosno zauzeli su rukovodeća mjesta u poslije osnovanom Plivinom institutu.

Radeći kao asistent u Zavodu za organsku kemiju od 1935. do 1938. kod profesora Preloga, mladi Eugen Cerkovnikov postiže 1938. doktorat tehničkih znanosti s područja organske kemije. Uz nastavni rad od 1938. do 1947. radi i kao znanstveni suradnik u Institutu tvornice *Kaštel* (poslije *Pliva*).



Proslava 33. rođendana prof. Preloga na Tehničkom fakultetu u Zagrebu 1939.

*Celebration of the 33<sup>rd</sup> birthday of professor Prelog at the Faculty of Engineering in Zagreb in 1939*

Sjede/Sitting: Miha Piantanida, Adolf Režek, Nina Cerkovnikov,  
Suzana Heimbach-Juhasz, Vladimir Prelog, Ernest Reiner;

Stoje/Standing: Rativoj Seiwerth, Kalman Juhasz, Viktor Hahn, Pavao Stern,  
Krunoslav Božičević, Dragutin Kolbach, Schwirtlich Bella, Eugen Cerkovnikov,  
I. Corubolo, Ljubo Trinajstić

Za vrijeme Banovine Hrvatske *Kaštel* je pridružen *Plibahu*, što je kratica od početnih slova *Proizvodnja lijekova Banovine Hrvatske*. Postupnim proširenjem proizvodnje na bazne sirovine i vaccine, tvornica dobiva svoje trajno ime *Pliva*, složeno od početnih slova: *Proizvodnja lijekova i vakcina*.

Budući da su farmaceutski proizvodi kao lijekovi svih namjena, te napose kao kemijske i biokemijske sirovine, zadobivali na značenju, *Kaštel*, odnosno *Pliva* oslanja se ne samo na suradnju s Farmaceutskim, Kemijskim i Medicinskim fakultetom, nego osniva vlastiti znanstveno-istraživački institut u kojem djeluju najistaknutiji hrvatski znanstvenici toga doba, među kojima se ističu Vladimir Prelog, Eugen Cerkovnikov, Viktor Hahn, Ljubo Trinajstić, Josip Kolačny, Dragutin Kolbah, Rativoj Seiwerth...

Znanstvenoistraživački radovi donijeli su hrvatskoj tvornici znatne uspjehe. Stavljani su u promet prvi sulfonamidski preparati iz vlastitih sintetskih postupaka: sulfapiridin, sulfanilamid, streptazol, eusticin, kalcij-ski levulinat, dietilamid nikotinske kiseline, a napredovali su radovi oko sinteze vitamina C.

Godine 1947. Eugen Cerkovnikov postaje docent organske kemije na Farmaceutskom fakultetu u Zagrebu, a ubrzo i prvi predstojnik Zavoda za organsku kemiju utemeljenog školske godine 1946.–1947. Na tom je fakultetu 1948. izabran za izvanrednoga, a 1956. za redovnog profesora. Istodobno, od 1947. djeluje kao honorarni nastavnik, a od 1950. kao predavač terapijske kemije u Zavodu za farmakologiju na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. U tom se razdoblju, kao jedan od pionira u nas, bavi izučavanjem veza između kemijske strukture organskih spojeva i njihova biologijskoga i farmakologijskog djelovanja. Tomu pripadaju i pokušaji određivanja kemijske razlike među spolovima u nižih životinja i biljaka. Ističe se i njegov rad na organskoj kemijskoj nomenklaturi te prijevod s Eugenom Guštakom (1916.–1975.) pravila ženevskoga i liješkog kongresa za kemijsku nomenklaturu na hrvatski jezik.

Prof. Eugen Cerkovnikov dolazi na Medicinski fakultet u Rijeku 1957. godine kao iskusni i poznati stručnjak, priznati znanstveni radnik i cijenjeni sveučilišni profesor

Pedesetih godina prošlog stoljeća Medicinski fakultet Zagreb te Narodni odbor Rijeka i Upravni odbor bolnica i drugih zdravstvenih ustanova osnovali su komisiju sa zadatkom da ispita mogućnost otvaranja podružnice Medicinskog fakulteta Zagreb u Rijeci.

Komisija je bila u sastavu: akademik Franjo Kogoj, prodekan B. Cvitanović, priv. doc. M. Večerina, tajnik Narodnog odbora Rijeka i predstav-

nici upravnih odbora bolnice: dr. Dušan Jakac, dr. Ante Medanić i prof. dr. Silvije Novak te ravnatelj bolnica: dr. Zdravko Kučić – Rijeka i dr. Davor Perović – Sušak

Komisija je ustanovila da se podružnica Medicinskog fakulteta može osnovati pod uvjetima da se sve bolnice, Higijenski zavod i Naučna biblioteka stave na raspolaganje budućem fakultetu te osiguraju potrebna materijalna sredstva. Predloženo je da se nastava kliničkih predmeta povjeri šefovima pojedinih odjela bolnice, a poslije je dodano da će se nastavnici birati prema sveučilišnom zakonu. Nastavnička mjesta popunjavat će se na temelju natječaja Medicinskog fakulteta u Zagrebu u suglasnosti s bolnicama. Zagreb preuzima dužnost stručnog usavršavanja potrebnih kadrova. Ove zaključke prihvatilo je Vijeće Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1954.

Spomenuti prijedlog komisije dopunjen je sljedećim prijedlogom: nekliničke zavode smjestiti u zgradu *Braće Branchetta* koja mora biti preuređena i prilagođena nastavi, te u zgradi osnovati internat za stotinu studenata. Na temelju izvještaja komisije na sjednici Republičkog vijeća 1955., izglasan je zakon o osnivanju Medicinskog fakulteta u Rijeci, a ne podružnice, koji pripada Sveučilištu u Zagrebu.

Već drugi dan na sjednici Vijeća Medicinskog fakulteta u Zagrebu biran je prof. dr. Silvije Novak za redovnog profesora interne medicine i v.d. dekana novoosnovanog Medicinskog fakulteta u Rijeci.

Rijeka odmah ustupa Fakultetu zgradu *Branchetta* u Ulici Olge Ban 20 i 22, nakon čega se pristupilo adaptacijskim radovima zgrade.

Godine 1957. Sveučilišni savjet u Zagrebu uputio je Vijeću sabora NRH prijedlog da Medicinski fakultet u Rijeci počne raditi sa svojim tijelima upravljanja kao samostalni Fakultet od zimskog semestra 1957./58.

Te je godine održana sjednica Fakultetskog vijeća u zgradi Olge Ban 20, kojoj su prisustvovali svi stalni nastavnici:

- dr. Silvije Novak, dekan, red. prof. interne medicine
- dr. Karlo Pansini, prodekan, izv. prof. pedijatrije
- dr. ing. Eugen Cerkovnikov, red. prof. kemije i biokemije na poziv
- dr. Stjepan Urban, izv. prof. biologije
- dr. Zdenko Križan, izv. prof. za anatomiju
- dr. Zvonimir Sušić, izv. prof. za psihijatriju i neurologiju
- dr. Dušan Jakac, doc. za dermatovenerologiju



Povjerenstvo na obrani jedne doktorske disertacije: prof. ing. Aleksa Steiner, prof. dr. Eugen Cerkovnikov, prof. dr. Davor Perović, prof. dr. Vladimir Bačić

*Dissertation committee consisting of professor Aleksa Steiner, professor Eugen Cerkovnikov, professor Davor Perović, and professor Vladimir Bačić*

- dr. Vladimir Bezjak, doc. za mikrobiologiju
- dr. Alma Polić-Franulović, predstavnik asistenata
- tajnik dr. M. Gržeta.

Na poziv dekana novoosnovanog Medicinskog fakulteta prof. dr. Silvije Novaka, 1957. u Rijeku dolazi Eugen Cerkovnikov za nastavne predmete: kemija i biokemija, te mu je povjereno osnivanje Zavoda za kemiju i biokemiju.

Od prvog dana izbora za nastavnika radi pod teškim uvjetima; budući da zgrada Branchette nije bila završena, cijelo je osoblje Zavoda bilo smješteno u jednu prostoriju. E. Cerkovnik je i u tim uvjetima pripremao skripta iz kemije za studente prve godine.

Godine 1960. još u nesređenim uvjetima rada Medicinskog fakulteta, i potrebe za organizacijom svih zavoda u zgradi Branchetta, te organiziranja Uprave fakulteta, prof. Cerkovnikov izabran je za drugog po redu dekana Medicinskog fakulteta. Ta ga je dužnost puno angažirala, međutim nije zaboravljao svoju želju da najprije zadovolji studente te piše skripta iz biokemije.

Prvi je uveo biokibernetiku u dodiplomsku i poslijediplomsku nastavu.

Ukupno je izdao 27 skripata, nova izdanja i nadopunjena iz područja opće, fizikalne, anorganske i organske kemije te biokemije i kibernetike.



Osim što je obnašao dužnost dekana, bio je prodekan, član savjeta Fakulteta, član sveučilišnog savjeta u Zagrebu i Rijeci te član mnogih fakultetskih, sveučilišnih i republičkih komisija, član sveučilišnog savjeta za nastavu, odbora za nagradu znanstvenih radova u Saboru SR Hrvatske, ukupno oko 70 različitih dužnosti na Sveučilištu i izvan njega.

Eugen Cerkovnikov kao predstojnik Zavoda za kemiju i biokemiju osnovao je i organizirao Zavod tako da su se mogli održavati seminari i vježbe za predmet kemija u laboratoriju I. i predmet biokemija u laboratoriju II. Predstojnik je nastojao, što je i uspio, da se laboratoriji opreme tako da studenti medicine mogu naučiti osnove iz te znanosti, potrebne za razumijevanje medicinske kemije, pogotovo osnove za predmet biokemija.

Život mu je bio ispunjen radom koji je uspješno obavljao, kako u nastavi tako i u znanosti. Zavod je bio opremljen prostorno, a pogotovo laboratorijskom opremom za obavljanje znanstvenog rada. Profesor Cerkovnikov je u Rijeci na Medicinskom fakultetu prilagodio svoja znanstvena istraživanja medicinskoj problematici. Tu je svoja iskustva prenio i



Profesor Cerkovnikov sa suprugom Margit na proslavi 80. rođendana u organizaciji Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture, u Rijeci na Medicinskom fakultetu, 15. veljače 1985.

*Professor Cerkovnikov with his wife Margit celebrating his 80<sup>th</sup> birthday at a party organised by the Croatian Scientific Society for the History of Health Culture at the School of Medicine in Rijeka on 15 February 1985*

na svoje suradnike. Radovi koji su se u zavodu znanstveno istraživali, bili su podijeljeni prema problematici:

- zaštita živih organizama od ionizirajućeg zračenja
- proučavanje hranjivosti ježinaca iz riječkog zaljeva
- djelovanje ionizirajućeg zračenja na masti i ulja
- kemijske razlike normalnog tkiva i tkiva raka
- mogućnost mjerenja doza X-zraka
- scintilacijska svojstva nekih spojeva te mogućnost njihove primjene za određivanje doze zračenja
- djelovanje X-zraka na unilateralno nefrektomirane štakore.

Iz tih područja objavljeno je više od sedamdeset radova te se sudjelovalo na mnogim kongresima u zemlji i inostranstvu s približno 150 priopćenja.

Pod njegovim vodstvom ili uz njegovu pomoć izrađeno je tridesetak doktorata znanosti i magistarskih radova. Odgajio je niz suradnika koji su ga s uspjehom naslijedili na Fakultetu i time osigurao kontinuitet nastave i znanstvenog rada.

Kao istinski znanstvenik pratio je sva nova dostignuća znanosti i uvođio ih u nastavu, i u redovni i u poslijediplomski studij, te tako održavao suvremenost u nastavi.

Profesor Cerkovnikov nije se zadovoljio samo s radom u nastavi i znanstvenom radu. Na Medicinskoim fakultetu je želio, i uspio, kao nitko do sada, skupiti sve kemičare, farmaceute, inženjere u Rijeci, Hrvatskom primorju i Istri u zajedničko društvo.

Utemeljitelj je i dugogodišnji predsjednik Hrvatskoga kemijskog društva za Rijeku, Istru i Hrvatsko primorje (HKD) i prvi predsjednik Društva kemičara i tehnologa Hrvatske sekcija za Rijeku i Istru, prvi predsjednik društva za Istraživanje zdravstvene kulture Jugoslavije u Rijeci, osnivač Društva za medicinsku kibernetiku i biokemiju, podpredsjednik podružnice Farmaceutskog društva Hrvatske u Rijeci. Član je redakcijskog odbora *Croatica Cemica Acta*, član uređivačkog odbora *Acta Facultatis Medicae Fluminensis* te član još mnogih domaćih i stranih stručnih i znanstvenih asocijacija.

Zahvaljujući angažiranju E. Cerkovnikova, u organizaciji HKD-a održavali su se kolokviji na koje su pozivani najatraktivniji predavači – od nobelovaca-znanstvenika do predavača popularnih tema – kako bi okupio

što je moguće veći broj stručnjaka. Organizirale su se i stručne ekscurzije na kojima se upoznavala i druga problematika i stvarala nova poznanstva za zajedničke stručne radove.

Društvo je bilo najaktivnije ne samo u Hrvatskoj, već i u Jugoslaviji. Do 1975., u sedamnaest je godina održano 150 kolokvija. S istim intenzitetom Društvo i dalje aktivno djeluje i do danas su održana 382 kolokvija.

Eugen Cerkovnikov bio je poznat u znanstvenim krugovima u domovini i izvan nje, pa su se njegovu pozivu odazivali mnogi: nobelovac Lavoslav Ružička, znanstvenici iz Indije, Belgije, Francuske, Rumunjske, SAD-a, Italije...

Osim u stručnim kemijskim društvima, sudjelovao je i u radu Znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture pa je i iz tog područja objavio više vrijednih radove.

Nije zaboravio ni društveni život; rado je odlazio u prirodu i ljeti i zimi. Osobito se volio družiti s mladima, studentima koji su ga ne samo cijenili, već i voljeli. Česti su bili gosti u njegovu domu, a u Zavodu su se u društvu s Cerkom ugodno osjećali. Mnogi studenti proslavili su promociju svoje diplome u društvu s profesorom Cerkovnikovim.

A kada je 1975. godine otišao u mirovinu, nastavio je proučavanje znanstvenih tema koja su iznosila najnovija dostignuća o biti života. Zajedno sa suradnicima pisao je članke u kojima je na pristupačan način popularizirao nove spoznaje. Članci su najčešće tiskani u časopisu *Priroda*. Njegovi znanstveni interesi bili su vrlo široki te je sa suradnicima s područja preventivnih mjera s biokemijskog aspekta objavio rad: *Preventivne mjere u suzbijanju bolesti srca i krvotoka*. Pisao je i popularne članke u *Narodnom zdravstvenom listu*.

Sve što je u životu postigao, a toliko je toga uspio postići, prof. dr. Eugen Cerkovnikov zahvaljuje ponajprije svome radu, marljivosti, mudrosti i upornosti dječaka-prognanika, bez roditelja, bez novca, bez sredstava za život.

Našla sam podatak da je u kasnu jesen 1920. godine oko 136.000 Kozaka (vojne jedinice i znatan broj civilnih osoba), bježeći pred Sovjetskom Rusijom, evakuirano s Krima u Tursku i Grčku. Dio njih, oko 5.000 osoba, poslije je stigao u tadašnju Kraljevinu SHS. U prvom transportu 1. lipnja 1921., preko Soluna i Đevđelije, stiglo je 4.000 osoba, a ostali su stigli u drugom transportu 9. lipnja iste godine. Je li među njima bio i naš profesor?

Oni koji su ga bolje poznavali kažu da je imao ono nešto svoje – posebno, nešto što je donio iz svoje domovine Rusije, iz Kamenskog, s obala Tihog Dona.

Don je najveća rijeka u južnoj Rusiji, peta po veličini rijeka u Europi. U bijegu od okrutnih i bogatih kmetova, ruski su se seljaci naselili na stepe uz Don. Bila je to plodna zemlja. Na Don kozaci nisu gledali kao na običnu rijeku, vodenu površinu. Don je za njih bio nešto više. Don je mjesto ljubavi, mjesto lova, mjesto smrti, mjesto bola, mjesto sreće – mjesto života.

Naš je profesor nosio u sebi dušu Rusa – Kozaka.

Svi ti utjecaji slili su se u jedan teški i burni život koji je završio u Rijeci. Profesor Eugen Cerkovnikov prihvatio je Rijeku kao svoj dom, a i Rijeka ga je raširenih ruku i otvorena srca primila, kao svoga cijenjenog i uglednoga građanina.

Na kraju grada, u tišini, uz obalu mora – kojom je zamijenio obale Dona, u svom domu našao je vječni mir.

Prof. dr. sc. Eugen Cerkovnikov umro je 25. srpnja 1985. i pokopan na groblju Kozala u Rijeci.

## IZVORI

Arhiv Hrvatske udruge kemijskih inženjera i tehnologa Rijeka

Arhiv u posjedu Zavoda za kemiju i biokemiju Medicinskog Fakulteta Sveučilišta u Rijeci

Sjećanja i zapisi prof. dr. sc. Franje Šolića

Sjećanja i zapisi prof. dr. sc. Mladene Kirigin

Milin Č. Zavod za kemiju i biokemiju. Prof. dr. Eugen Cerkovnikov. U: Škrobonja A. ur. Monografija Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 1955.– 2005. Rijeka: Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2005., str. 60.–7. i 248.

Trinajstić N. 100 hrvatskih kemičara. Zagreb: Školska knjiga, 2002., str. 34.–35.

Steiner A. U povodu osamdesetogodišnjice Prof. dr. sc. Eugena Cerkovnikova. Kem. Ind. 1984;33(11):630.

## SAŽETAK

Prof. dr. sc. Eugen Cerkovnikov (Kamenska, Rusija, 1904. – Rijeka, 1985.) diplomirao je 1929. na Kemijsko-tehnološkom odjelu Tehničkog fakulteta u Zagrebu. Profesionalnu karijeru započeo je 1930. na Medicinskom fakultetu u Parizu i nastao u Zagrebu u Zavodu za organsku kemiju Tehničkog fakulteta kod našeg nobelovca Vladimira Preloga (1935.–1938.) gdje je 1938. doktorirao disertacijom O gama derivatima piperidina. Od 1938. do 1947. znanstveni je suradnik u Institutu tvornice Kaštel (kasnije Pliva) kada se habilitirao za docenta na Farmaceutskom fakultetu u Zagrebu i postao prvi predstojnik Zavoda za organsku kemiju utemeljenog školske godine 1946./1947. Za izvanrednog je profesora izabran 1948., a 1956. za redovnog. Godine 1957. dolazi na novoutemeljeni Medicinski fakultet u Rijeci i utemeljuje Zavod za kemiju i biokemiju. Ostaje njezinim prvim predstojnikom do odlaska u mirovinu 1975. Bio je drugi po redu dekan Medicinskog fakulteta u Rijeci. Jedan je od pionira uvođenja kvantne kemije i medicinske kibernetike u dodiplomsku i poslijediplomsku nastavu. Znanstveni opus profesora Cerkovnikova čini dvjestotinjak znanstvenih radova objavljenih u domaćim i stranim znanstvenim časopisima, 60 stručnih radova, 20 recenzija knjiga, tri autorizirana prijevoda i 27 skripti.

Godine 1958. utemeljio je Hrvatsko kemijsko društvo i Društvo kemičara i tehnologa, sekcije za Rijeku i Istru, i bio je njihov prvi predsjednik do 1974. Uz to 1965. je bio jedan od utemeljitelja i prvi predsjednik Društva za izučavanje zdravstvene kulture u Rijeci (prethodnice današnjeg Hrvatskoga znanstvenog društva za povijest zdravstvene kulture).

**Ključne riječi:** povijest kemije i medicine, XX. stoljeće, Medicinski fakultet, Rijeka, Hrvatska